

Η ΦΟΒΕΡΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΣΕΧΗ

Δ Ι Η Γ Η Μ Α

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ

Α'

Ήτο παραμονή τοῦ ἁγίου Βασιλείου τοῦ ἔτους 1840.

Ὁ Σέχης τοῦ Τεκκέ τῶν δερβισῶν τοῦ Τουρκοχωρίου, ὁ γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Μπαμπᾶ ἐφένδης, καλέσας ἕνα τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ, τὸν διέταξε μὲ τόνον ἐπιτακτικόν.

«Βγάλε, ὀρέ Σελήμ, τὸ μουλάρι ἀπ' τὸ ντάμι, σαμάρωσέ το καὶ φόρτωσέ το δυὸ σταμπόλια στάρι, καὶ σύρε το στὸ μύλο τοῦ Μιχάλη Διαμαντῆ, καὶ νὰ τὸν πῆς νὰ τ' ἀλέση ἀπόψε, καὶ νὰ σταθῆς ἐκεῖ ὅσο νὰ γένη τ' ἀλεσμά, νὰ τὸ φέρης· μὴν πᾶς σὲ ἄλλο μύλο, γιατί δὲν θὰ τ' ἀλέση καλά».

— «Πέκ ἐή, Μπαμπᾶ ἐφένδη μ'» εἶπεν ὁ ὑπηρέτης ὑποκλινόμενος εὐλαβῶς, καὶ ὀπισθοβατῶν ἀφῆκε τὸν Σέχην· καὶ μετὰ σπουδῆς τρέξας εἰς τὸν στάβλον ἔσυρεν ἔξω τὸ μουλάρι, τὸ ἐσυμόρφωσε, τὸ ἔδεσεν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ οὐδὲ στιγμὴν, ἀνοίγει τὸ ἀμπάρι, γεμίζει δύο σταμπόλια σίτου, τ' ἀδειάζει εἰς δύο σακκιά, τὰ δένει μὲ σπάγγον, τὰ μεταφέρει ἀπὸ ἕνα-ἕνα, ὅπου εἶχε τὸ μουλάρι, τὰ φορτώνει καὶ ἐντὸς δέκα λεπτῶν φθάνει εἰς τὸν μύλον τοῦ Μιχάλη Διαμαντῆ, τὸν καλλίτερον μύλον τῆς Ρετσάνης.

Ήτο ἡ ὥρα τοῦ Ἑσπερινοῦ, καὶ τὰ σήμαντρα τῆς Παναγίας, τοῦ ἁγίου Νικολάου, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ Προφήτου Ἡλία καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἀντήχουν ἀρμονικῶς, προειδοποιοῦντα τοὺς Χριστιανούς ὅτι ἡ ἐπαύριον ἦτο ἡμέρα ἑορτῆς, καὶ ἑορτῆς ἐπισημοτάτης, τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἡ ὁποία ἤρχετο μαζί μὲ τὸν Νέον Χρόνον.

Ὁ Σελήμ, μόλις ἐφθασεν εἰς τὸν μύλον, καὶ βλέπει τὸν μυλωνᾶν νὰ κρατῆ τὴν κλειδωνιᾶν εἰς τὰς χεῖράς του, ἔτοιμον νὰ κλειδώσῃ καὶ νὰ φύγῃ, φωνάζει:

«Καλὴ ἴσπερα, ὀρέ Μιχάλη! μὴν κλειδώνῃς τὸ μύλο· ὀρισμός ἀπ' τὸ Μπαμπᾶ ἐφένδη, νὰ τ' ἀλέσης δυὸ σταμπόλια στάρι, καὶ θὰ κάτω ἐδῶ ὅσο νὰ γένη γιὰ νὰ τὸ πάρω· ἀνοιξε τὸ μύλο!...»

— «Σὲ ἄλλον μύλο νὰ τὸ πᾶς, Σελήμ, νὰ τ' ἀλέσης· ἐγὼ σκόλας' ἀπ' τὴ δουλειά μ', γιατί σήμαν' Ἑσπερινός καὶ θέλω νὰ πααίνω στήν Ἐκκλησιά, γιατί ταχειά ἔχομε Αἰ-Βασίλη, μιὰ ἀπ' ταις πρώταις γιορταῖς τοῦ χρόνου...»

— «Ὁ Μπαμπᾶς ἐφένδης, ὀρέ Μιχάλη, θέλει νὰ τ' ἀλέσης ἐσύ, κι' ὄχι ἄλλος μυλωνᾶς· γιὰ τὸ χατήρι τ' ἀλεσέ το, καὶ μὴν πᾶς στήν Ἐκκλησιά...»

— «Τί λές, μπρέ Σελήμ! Τί λές!... Γιὰ τὸ στάρι τοῦ Μπαμπᾶ ἐφένδη νὰ λειψῶ ἀπ' τὸν Ἑσπερινό!... μπορεῖ νὰ γείνη αὐτό; δὲν ξέρεις ὅτι κάνω ἁμαρτία καὶ κολάζω τὴν ψυχὴ μ';... ἂν ἔχη ἀνάγκη ἀπ' ἀλεῦρι, νὰ τὸν δώσω δικό μ', δὲν πειράζει τίποτα...»

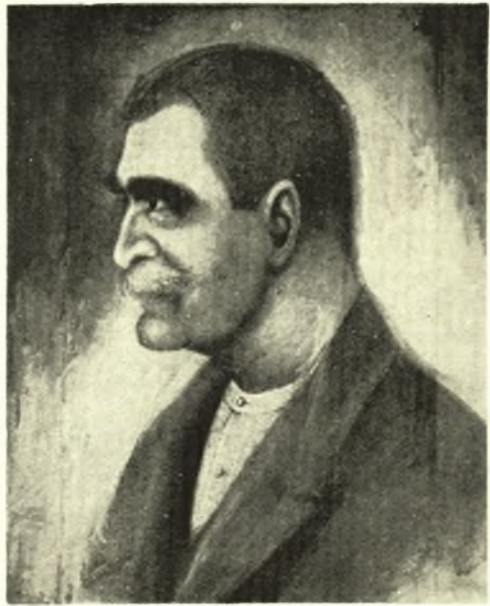
— «Μπαμπᾶ ἐφένδης, καὶ νὰ φάῃ δικό σ' ἀλεῦρι!... εἶπεν ὁ Σελήμ μὲ ἐκπληξιν, κυττάζων κατὰ πρόσωπον τὸν μυλωνᾶν καὶ δαγκῶνων τὰ χεῖλη του· θέλει δικό τ' ἀλεῦρι, ὀρέ μυλωνᾶ, καταλαβαίνεις ἀπὸ ρωμαίικα, ἦ ὄχι;...»

— «Αἰ! ἂν θέλῃ δικό τ' ἀλεῦρι, ἔλα τὴν ἄλλη μέρα νὰ τὸ πάρῃς ἀλεσμένο, τώρα δὲν ἀλέθω· καλὴ νύχτα!...» εἶπεν ἀτάραχος ὁ Μιχάλης Διαμαντῆς, καὶ ἀφῆνων αὐτὸν μόνον ἔφυγε.

Β'

«Μπαμπᾶ ἐφένδη μ'!... ἐκεῖνος ὁ γκιαούρης ὁ μυλωνᾶς δὲν τ' ἀλεσε τὸ στάρι, καὶ τοῦφερα πίσου» εἶπεν ὁ Σελήμ ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Τεκκέν.

— «Τί λές, ὀρέ Σελήμ!... ἐκραύγασεν ὄλος ὀργῆ ὁ Σέ-

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἁγίαν Λαρίση. Ἀνήκει εἰς τὴν πληθὺν τῶν ἀθούρων ἐργατῶν τοῦ πνεύματος, οἱ ὅποιοι ἀναλίσκονται εἰς τὴν διάσωσιν καὶ διαφύλαξιν τῶν ἠθῶν, ἐθίμων καὶ παραδόσεων τοῦ λαοῦ. Εἶναι ἐκ τῶν γνησίων καὶ ἀξίων λογίων τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, τῶν φορέων τῆς ἀγνοτέρως καὶ ὑγιεινέως πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Καὶ τὸ περιβάλλον τὸ φυσικόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐξῆσεν ὁ Θεόδωρος Χατζημιχάλης, ἀπετέλεσε πηγὴν ἐμπνεύσεων, ὥστε τὸ ἐνδιάθετον τάλαντόν του νὰ ἐκφρασθῆ μὲ λιτότητα μὲν ἀλλὰ καὶ σπανίζουσαν χάριν. Φυσικαὶ καλλοναί, ἀνθρώπιναι ἀσχολίαι καὶ ἰδίως ἀνθρώπιναι χαρακτήρες εἶναι τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα τὸν συγκινοῦν.

χης τῶν δερβισῶν· ὦ τὸ γκιαούρη, τὸν παληάνθρωπο, τὸν κακορρίζικο!... καὶ γιατί δὲν τ' ἄλεσε;»

— «Γιατί ταχυὰ ἔχουν γιορτῆ πολὺ τρανῆ, κ' ἡ γιορτῆ αὐτῆ πιάστηκ' ἀπ' ἀπόψε, τὴν ὥρα ποῦ σήμαιναν τὰ σήμαντρα. Ὄντας πῆγα, κλειδῶνε τὸ μύλο· τὸν εἶπα καὶ ματὰ τὸν εἶπα νὰ τ' ἀλέση, κι' αὐτὸς μ' ἔλεγε «εἶνε γιορτῆ, δὲν τ' ἀλέθω, καλὴ νύχτα» κ' ἔφυγε γιὰ νὰ πααίνῃ στήν Ἐκκλησιά...»

— «Ξεφόρτωσέ το, καὶ νὰ πᾶς νὰ πῆς τὸν Ἀλῆ Τσαούση νάρθη ἐδῶ τ' ὀγληγορώτερο· τρέχα, μὴ χασομερᾶς!...»

Ἐντὸς ὀλίγου ὁ Ἀλῆ Τσαούσης ἦτο ἐνώπιόν του μὲ σχῆμα ταπεινόν· ὁ Σέχης κυττάζων αὐτὸν κατὰ πρόσωπον εἶπεν ἐπιτακτικῶς· «Πάρε, ὀρέ Τσαούση, δυὸ ζαπτιέδες καὶ σύρε στή Ρέτσανη νὰ μὲ φέρτε δεμένον ἐκεῖνον τὸν μυλωνᾶν τὸν Μιχάλη Διαμαντῆ, γιὰ νὰ τὸν μάθω ἐγὼ ποιὸς εἶνε ὁ Σέχ Φερήτης!... ὄλοι μὲ προσκυνοῦν, κι' αὐτὸς δὲν θέλει νὰ μὲ προσκυνήσῃ!»

— «Πέκ ἐή, Μπαμπᾶ ἐφένδη! εἶπεν ὁ Τσαούσης βαθέως ὑποκλινόμενος· καὶ ἀφήσας αὐτὸν διηυθύνθη πρὸς τὸν πύργον τοῦ Τεκκέ ὅπου ὑπῆρχον δέκα ζαπτιέδες, καὶ παραλαβὼν δύο ἐξ αὐτῶν ἔτρεξεν εἰς τὴν Ρέτσανην, κ' ἐντὸς ὀλίγου εὗρίσκετο πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ μυλωνᾶ, ἡ ὁποία ἐγειτόνευε μὲ τὸν μύλον. Μόλις ὁ Ἑσπερινός εἶχεν ἀπολύσει, ὅποταν ὁ Μιχάλης εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ σχίση ζύλα διὰ τὴν θερμάστραν.

— «Ἐσὺ εἶσαι ὁ μυλωνᾶς Μιχάλης Διαμαντῆς; » τὸν ἠρώτησεν ὁ Τσαούσης.

— «Ἐγὼ εἶμαι Ἰσαούσαγα, κόπιασε!» ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

— «Ἐσὺ νὰ κοπιᾷσης, ὄχι ἐγὼ· ἔβγα ἔξω, σὲ θέλουμε...» Ἐκεῖνος ὑπήκουσε. Καὶ μόλις ἔκαμε δύο-τρία βήματα ἔξω τῆς οἰκίας, τὸν ἀρπάζουν, τὸν δένουν, καὶ

«Ἐλα νὰ σὲ πᾶμε στὸ Μπαμπᾶ ἐφένδη, νὰ σὲ καμαρώσῃ γιὰ τὸ νταηλίκι σου» εἶπεν εἰς αὐτὸν μὲ τραχύτητα.

Θρήνος και κλαυθμός και ὄδυρμος ὀλοκλήρου τῆς οἰγενείας του ἐπηκολούθησε ταῖς λέξεις αὐτές, καθόσον ἦτο γνωστὸν ὅτι ἐὰν κανεὶς ὠδηγεῖτο δέσμιος ἐνώπιον τοῦ Μπαμπᾶ ἐφένδη, δὲν ἐβλεπεν πλέον τὴν οἰκογενειάν του, ἐκρεμάτο εἰς τὴν πολυθρόλητον Τζιτζιφιάν τοῦ Τεκκέ, ὅπου ὄχι ὀλίγοι εἶχον εὔρει τὸν θάνατον κατ' ἀπόφασιν τοῦ Σέχη, ἄλλοι δικαίως, ἄλλοι ἀδίκως, ἰδίως Χριστιανοί.

Οἱ κλαυθμοὶ καὶ ὄδυρμοι τῆς οἰκογενείας τοῦ μυλωνᾶ ἀνεστάτωσαν ὄλην τὴν γειτονιάν καὶ ἔτρεχον νὰ ἴδουν τί συμβαίνει· καὶ ὅταν εἶδον τὸν Μιχάλην δεμένον ἐν μέσῳ τῶν ζαπτιέδων, ἐταράχθησαν καὶ περίτρομοι ἐβλεπον ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἀποροῦντες διὰ τὸ γεγονός, καθόσον ὁ γείτων ἐκεῖνος ἦτο τόσον φιλήσυχος καὶ τόσον ἀγαθός, ὥστε τὸν πετεινὸν ὅπου ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γεῦμα του, τὸν ἐδίδεν εἰς ἄλλον νὰ τὸν σφάζῃ, διότι αὐτὸς τὸν ἐλυπεῖτο... Ἐντὸς ὀλίγου ὄλη ἡ Ρέτσανη ἐμάνθανε μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν, ὅτι ὁ ταλαίπωρος Μιχάλης ὁ Διαμαντῆς ἐδέθη ὡς κακοῦργος καὶ ὠδηγήθη εἰς τὸν Τεκκέν, διὰ νὰ κρεμασθῇ εἰς τὴν Τζιτζιφιάν. ...

Γ

Ἄς ἀφήσωμεν τὴν οἰκογενειάν του θρηνοῦσαν καὶ κοπομένην, καὶ ἄς παρακολουθήσωμεν αὐτὸν εἰς τὸν Τεκκέν.

Ὁ Σέχ Φερῆτ μόλις εἶδε αὐτὸν φερόμενον, ὠρθώθη ἄγριος καὶ ἀπειλητικός, καὶ ὅταν ἐπλησίασε, τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τὸν βραχίονα, καὶ σείων αὐτὸν μὲ ὀρμήν.

«Γιατί, ὀρὲ μυλωνᾶ, δὲν ἄλσεες τὸ στάρι μου; τὸν ἠρώτησε βροντοφώνως· μὲ ξέρεις ποιὸς εἶμαι; ἢ θέλεις νὰ δείξῃς νταηλίκι;»

— «Μπαμπᾶ ἐφέντη μ'! μὴ θυμῶνῃς!...» ἀπεκρίθη ὁ μυλωνᾶς μὲ πραότητα· «δὲν θέλω νὰ δείξω νταηλίκι, γιατί ξέρω ποιὸς εἶσαι... Ἐγὼ οὔτε νὰ σὲ κυττάξω δὲν εἶμαι ἄξιος, οὔτε τὸνομά σ' νάναφέρω... δὲν τάλεσα τὸ στάρι, γιατί σήμαν' ἐσπερινός· ἐπειδὴ πιάστηκ' ἡ γιορτὴ τ' Αἰ-Βασιλείου, ἦθελα νὰ πααίνω στὴν Ἐκκλησία, σά Χριστιανός ὁποῦ ἔμαι· ἔτσι διατάζει ἡ πίστη μας, ἔτσι ἔκαμα, τί νὰ κάμω;...»

— «Τί νὰ κάμῃς! Τί νὰ κάμῃς!... ἔπρεπε νὰ ἀλέσης τὸ στάρι, κι' ἄς ἔλειπ' ἡ ἐκκλησιά!... σάματ' εἶσαι παπᾶς κ' ἦθελες νὰ διαβάσης; οἱ παπᾶδες ἔχουν νόμο νὰ μὴ λείπουν ἀπ' τὴν ἐκκλησιά πρῶι καὶ βράδῳ· ἐσὺ τί δουλειὰ εἶχες στὸν ἐσπερινό;» ἠρώτησεν ὁ Σέχης ὄλος ὀργή καὶ ρίπτων πύρινα βλέμματα ἐπ' αὐτοῦ.

— «Τί νὰ σὲ πῶ, Μπαμπᾶ ἐφένδη μ'!... δὲν ξέρεις καλὰ τί νόμον ἔχομ' ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί. Κάθε γιορτὴ πιάνεται ἀπ' τὸ βράδῳ, τὴν ὥρα πού σημαίνει τὸ σήμαντρο· ἀπὸ τότε ἀρχινοῦν τὰ γράμματα τῆς γιορτῆς, καὶ πρέπει κάθε Χριστιανός νὰ τ' ἀκούσῃ κι' αὐτὰ τὰ γράμματα· ὁ παπᾶς νὰ τὰ διαβάξῃ κ' οἱ Χριστιανοὶ νὰ τ' ἀκούν· ἂν δὲν πᾶν αὐτοί, ποιοὶ θὰ τὰκούσουν;

— «Ἄλλοι μυλωνᾶδες ἀλέθουν τὸ στάρι μου καὶ Κυριακὴ καὶ ἄλλοι γιορτὴ ἂν εἶνε, καὶ σὺ ἔπρεπε νὰ μὲ καταφρονέψῃς!...»

— «Δὲν ξέρω τί κάνουν ἄλλοι μυλωνᾶδες· ἐγὼ ἓνα ξέρω, ὄντας ἔρχεται Κυριακὴ, ἢ γιορτὴ, νὰ κλειδῶνω τὸν μύλον καὶ νὰ ἐκκλησιάζωμαι, γιατί εἶνε ἁμαρτία νὰ δουλέψω.»

Τὸν ἀνωτέρω διάλογον διέκοψεν ὁ δερβίσης Μεχμέτης, τὸν ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν ἐσέβοντο οἱ δερβίσαι καὶ ἐν γένει οἱ Ὀθωμανοὶ ὄλων τῶν τάξεων διὰ τὴν παιδείαν του, τόσον διὰ τὰς ἀστρονομικὰς γνώσεις του, ὅσον καὶ διὰ τὴν ποιητικὴν φαντασίαν του, καθόσον ὡς ἀστρονόμος μὲν εἶχε κατασκευάσει τὸ ἡλιακὸν ὠρολόγιον τοῦ Τεκκέ, ὅπως ὑπενθυμίζῃ εἰς τοὺς δερβίσας τὰς ὥρας τῆς προσευχῆς, ὡς ποιητῆς δὲ καὶ μουσικὸς ἐν ταυτῷ ἐστιχοῦργει καὶ ἔψαλλε τὰ ποιήματα τῆς φαντασίας του, τὰ ὁποῖα καὶ ἐξέδωσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς ἓνα τόμον, λέγεται μάλιστα ὅτι ἔγραψεν αὐτὰ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὅπως καὶ

ἔψαλλεν αὐτὰ διὰ τῆς μελωδικῆς φωνῆς του, ὡς μ' ἐβεβαίωσεν αἰοιδὸς συμπολίτης ὅστις διετῆρει εἰς τὴν μνήμην του στίχους τινὰς ἐρωτικούς τὸν σερβίση Μεχμέτ.

Ὁ Σέχης ἀφήσας πρὸς στιγμὴν τὸν μυλωνᾶν ἐστράφη πρὸς τὸν Μεχμέτ. «Πέ τον καὶ σὺ, τζάνουμ, νάλέση τὸ στάρι, γιατί εἶνε ἀνάγκη νὰ φκιάσουμε ψωμιὰ γιὰ τοὺς φουκαράδες πού θὰ περάσουν ταχυὰ ἀπὸ ἴδῳ. Εἶν' ἐντροπή μας νᾶρχωνται φουκαράδες ἄνθρωποι στὸν Τεκκέ μας καὶ νὰ μὴν ἔχουμε ψωμί νὰ τοὺς δώσωμε.»

— «Τζάνουμ Μιχάλη!» ἔλαβε τὸν λόγον ὁ δερβίς Μεχμέτ, ἄλσεε τὸ στάρι, γιὰ νᾶχωμε ψωμί νὰ σώσωμε τὴ φτώχεια· πέρασαν σήμερ' ἀπὸ ἴδῳ πολλοὶ καὶ σώθηκαν τὰ ψωμιὰ πούχαμε, καὶ μᾶς χρειάζεται αλεύρι γιὰ νὰ ζυμώσωμε νᾶχωμε καὶ ταχυὰ· ἄλσεε τὸ ἀπόψε τὸ στάρι.»

— «Τί νὰ σὲ πῶ, δερβίς Μεχμέτη, ἀπεκρίθη σταθερὸς ὁ μυλωνᾶς· ὄντας κλειδῶσα τὸν μύλον, ἔκαμα τὸν σταυρό μ', κι' αὐτὸ ἦταν σημεῖο πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ δουλέψω ἄλλο, γιατί πιάστηκε γιορτὴ· ἂν ἀνοίξω πάλι τὸν μύλον γιὰ ν' ἀλέσω, θὰ εἶναι σημεῖο πῶς πατῶ τὸν σταυρόν καὶ δὲν τὸν λογαριάξω γιὰ τίποτα!... Μπορῶ νὰ πατήσω τὸν σταυρόν καὶ νὰ δουλέψω πάλιν!... αὐτὸ εἶνε ἁμαρτία.»

— «Τὸ σταυρὸ φοβᾶσαι νὰ τὸ πατᾶς, ἂμ τὸ Μπαμπᾶ ἐφένδη, ὀρὲ Μιχάλη, δὲν τὸ φοβᾶσαι;» ἠρώτησε μὲ τόνον ἐμφαντικὸν ὁ δερβίς Μεχμέτης· «Γιὰ βάλε τὰ καλὰ στὸ νοῦ σου!...»

— «Ὅσο φοβᾶμαι τὴν ἁμαρτία, δὲν φοβᾶμαι τὸν Μπαμπᾶ ἐφένδη! δερβίς Μεχμέτη!» ἀπεκρίθη μὲ τόνον ἐμφαντικώτερον ὁ Μιχάλης Διαμαντῆς, καὶ τὸ πρόσωπόν του ἔλαμψε ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν προδιδόντα τὸν ἱερὸν ζῆλον τοῦ εὐσεβοῦς ἀνδρός, πρὸ τοῦ ὁποῖου ὁ μουσουλμάνος ἔμεινεν κατάπληκτος καὶ ἄφωνος...

Δ

«Τζεμαλή, Τζεμαλή!» ἐκραύγασε μεγαλοφώνως ὁ Σέχης τοῦ Τεκκέ κρούων τὰς παλάμας του· καὶ ἰδοὺ παρουσιάζεται ἔμπρὸς του Ἀράπης πελωρίου ἀναστήματος καὶ κατὰμυρος ὡς δαίμων τῆς Κολάσεως καὶ ἰσχνός, ὅστις ἐστάθη μὲ προσοχὴν ἀναμένων διαταγὰς ὅπως ἐκτελέσῃ αὐτάς.

— «Πᾶρε γλήγορα, ὀρὲ, τὸ σχοινὶ καὶ τὸ σαποῦνι γιὰ νὰ κρεμάσης ἐτοῦτον τὸν παληογκιαούρη, γιατί λέει πῶς δὲν μὲ φοβᾶται!» εἶπε μὲ πρόσωπον ἐξηγηριωμένον ὁ φοβερός Σέχης καὶ κτυπῶν δυνατὰ τὸν ἓνα πόδα κατὰ γῆς.

Ὁ Τζεμαλῆς δήμιος τοῦ Σέχ Φερῆτ, ἐπιτηδειότατος εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἀπαγχοτισμοῦ, ἐφάνη εὐπειθέστατος καὶ προητοιμασμένος διὰ τὸ ἀπαίσιον ἔργον· ὑπῆγεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθε κρατῶν σχοινίον σαπουνισμένον καὶ σκαμνίον εἰς τὴν μίαν χεῖρα, καὶ μόλις ἐφθασεν εἰς τὸν μυλωνᾶν, ἀρπάζει αὐτὸν διὰ τοῦ ἄλλου βραχίονος καὶ κρατῶν ὑπὸ τὴν μασχάλην, τὸν ἔφερεν εἰς τὴν περιβόητον ἐκείνην Τζιτζιφιάν, ἢ ὁποῖα εἶχε ποτισθῆ ἀπὸ τὰ δάκρυα τόσων θυμάτων, τὰ ὁποῖα εἶχον κρεμασθῆ· ἄλλα δικαίως, ἄλλα ἀδίκως... Τὸν δήμιον καὶ τὸ θῦμα παρηκολούθησαν ὁ Σέχης, οἱ δερβίσαι καὶ διάφοροι ὑπηρέται καὶ ἀγάδες, χαίροντες διότι ἐμελλε νὰ κρεμασθῇ γκιαούρης· μόνον ὁ δερβίς Μεχμέτης ἀπεμακρύνθη περίλυπος, διὰ νὰ μὴ ἰδῆ τὴν ἀπαισίαν σκηνήν.

— «Αἶ, μυλωνᾶ! ἀλέθεις τὸ στάρι νὰ μὴ σὲ κρεμάσω; ἠρώτησεν ὁ Σέχης τὸ θῦμα του...

— «Ὅχι, ὄχι δὲν τ' ἀλέθω!...» ἦτο ἡ ἀπάντησις.

— «Κρεμάλα, κρεμάλα!...» ἐκραύγασεν ἐκεῖνος ὀρυόμενος...

— «Ἀνέβα στὸ σκαμνὶ, ὀρὲ γκιαούρ, διέταξεν ὁ ἀπαίσιος δήμιος μὲ τραχεῖαν φωνήν, καὶ στέκα μὲ τὸ κεφάλι ἴσια πάνω, γιὰ νὰ περάσω τὸ σχοινὶ στὸ λαιμό σου!...»

Ὁ μυλωνᾶς ἐψιθύρισε «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, δέξου τὸ πνεῦμά μου...» ἀνέβη εἰς τὸ σκαμνὶ εὐθυτενῆς, μὲ ὠρθωμένην τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς του, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἐστάλαξαν δύο δάκρυα... Ὁ δήμιος ἔρριψε

τὸ σχοινίον ἐπὶ ἐνὸς κλώνου τῆς Τζιτζιφιᾶς καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ ἔκαμε θηλειᾶν τὴν ὅποιαν ἐπέρασεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος καὶ κατόπιν ἐφήρμοσεν εἰς τὸν λαίμον, καὶ ἀνέμενε τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου του, ὅπως ἀφαιρέσῃ τὸ σκαμνὶ ἀπὸ τοὺς πόδες καὶ ἀφεθῆ ἑναέριος ὁ μυλωνᾶς.

— «Αἶ, μυλωνᾶ! ἀλέθεις τὸ στᾶρι μου νὰ γλυτώσῃς τὴ ζωὴ σου; ἐμένα δὲν μὲ φοβάσαι, τὴν κρεμάλα δὲν τὴν φοβάσαι;... Τί λές;»

— «Δὲν τ' ἀλέθω, δὲν τ' ἀλέθω!... ὅσο φοβάμαι τὴν ἁμαρτία, δὲν φοβάμαι τὴν κρεμάλα!...» ἦτο ἡ ἀπάντησις.

— «Ἄφεριμ, ἄφεριμ, ἄφεριμ!...» ἐκραύγασε μεγαλοφῶνως ὁ Σέχης, κρούων τὰς παλάμας του κατ' ἐπανάληψιν. «Μὴ τὸν κρεμάσῃς, ὀρὲ Τζεμαλῆ!... ξεκρέμασέ τον!... τέτοιον ἄνθρωπο θεοφοβούμενο εἶνε κρῖμα νὰ τὸν κρεμάσωμε!...»

Ὁ δήμιος ἔκοψε τὸ σχοινίον, καὶ λύσας τὰ δεσμὰ τῶν χειρῶν τοῦ μυλωνᾶ, τὸν ἐβοήθησε νὰ καταβῆ ἀπὸ τὸ σκαμνί.

«Ἐλα στὴν ἀγκαλιὰ μ', κουζούμ, ἔλα!...» εἶπε δακρῶν καὶ συγκινημένως ὁ Μπαμπᾶ ἐφένδης· καὶ ἀνοίξας τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, ἀρπάζει τὸν Μιχάλην Διαμαντῆν εἰς τὰς ἀγκάλας του, τὸν σφίγγει καὶ τὸν φιλεῖ ἐπανειλημμένως. Κατόπιν ἀφήσας αὐτὸν ἐπανελάβε μετὰ θαυμασμοῦ «ἄφεριμ, ὀρὲ Μιχάλη, ἄφεριμ!... οὔτε εἶδα, οὔτε θὰ ἰδῶ στὴ ζωὴ μ' τέτοιον ἄνθρωπο!... Διαμαντῆ ἔλεγαν τὸν πατέρα σ', διαμαντένιο παιδί ἔκαμε!... ἄφεριμ, ἄφεριμ!... χίλιας φοραὶς ἄφεριμ!...»

Οἱ παρευρισκόμενοι ἔμειναν ἐκπληκτοὶ δι' ὅσα ἔβλεπαν καὶ ἤκουον· οἱ δὲ φανατικώτεροι ἐξ αὐτῶν περίλυποι γενόμενοι διότι δὲν ἐκρεμάσθη ὁ μυλωνᾶς, ἔφυγαν σκυθρωποὶ λέγοντας μεταξύ των.

«Αὐτὸς ὁ Γκιαούρης ἐγίνε μάγος... τὸν μάγεψε τὸν Μπαμπᾶ ἐφένδης, καὶ γλύτωσε ἀπὸ τὸ κρέμασμα!... Τᾶχει καλὰ μὲ τὸν Σεϊτάνη καὶ τὰ κάνει αὐτὰ τὰ μάγια· δὲν καταλαβαίνετε;...»

Ε'

«Ὀρὲ Σελήμ!, σύρε στὴν ξυλοθήκη, πάρε μιὰ ἀγκαλιὰ ξύλα, καὶ ρίξ' τα στὴν παραστιά ν' ἀνάψουν, γιὰ νὰ ζεσταθῆ ὁ καυμένος ὁ Μιχάλης, γιὰτὶ εἶνε παγωμένος ἀπ' τὸ κρύο κι' ἀπ' τὴ λαχτάρα.» Ὁ Σελήμ ὑπήκουσε· καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ Σελήμ καὶ ὁ μυλωνᾶς ἐκάθηντο εἰς τὴν θερμάστραν συνομιλοῦντες μὲ οικειότητα ὡς παλαιοὶ φίλοι, πρὸς ἐκπληξιν μεγίστην ὄλων τῶν δερβισῶν.

«Ἐγώ, ὀρὲ Μιχάλη, ἄκουγ' ἀπ' τὸν κόσμον πὼς κρατεῖταις γιορταῖς καὶ θέλησα νὰ σὲ δοκιμάσω ἂν εἶνε σωστά ὅσα λὲν γιὰτ' ἐσένα, κι' ἐπίτηδες ἔστειλα τὸ στᾶρι στὸ μύλο, γιὰ νὰ ἰδῶ τί θὰ κάμῃς; θὰ τ' ἀλέσης τέτοια ὦρα, ἢ ὄχι... Ἐγὼ ἀνάγκη ἀπ' ἀλεύρι δὲν ἔχω, ἔχω τόσο πολὺ, πὸς μπορῶ νὰ ταῖσω τ' ἀσκέρι τῆς Ἁγυιάς καὶ πάλι νὰ μείνῃ. Σ' ἐδοκίμασα καὶ σ' ἐκατάλαβα πὼς δὲν πατᾶς τὸ νόμον τοῦ θεοῦ, ἄφεριμ, ἄφεριμ!...»

Ἄν ἦταν ὄλ' οἱ Ρωμηοὶ σάν ἐσένα, ὁ θεὸς δὲν θάπερνε ἀπὸ ἐσᾶς τὸ βασίλειον νὰ τὸ δώσῃ ἐμᾶς... Εἶχετε ἁμαρτίες καὶ γι' αὐτὸ τὸ Ρωμαῖκο τὸ βασίλειον γίνηκε τούρκικο!... Ἄλλὰ κ' ἐμεῖς ἔχομε ἁμαρτίες, ὀρὲ Μιχάλη, καὶ θὰ τὸ χάσωμε τὸ βασίλειον· κι' ὅσα ἔχομε θὰ γένουν πάλι Ρωμαῖκα!...» Εἶπε, καὶ ἀφῆκε βαθὺν ἀναστεναγμὸν, μαρτυροῦντα πόνον ψυχῆς· καὶ μετὰ μικρὸν ἐξηκολούθησε.

«Γλέπεις ἐκεῖνα τὰ τρία τὰ καραγάτζια στὸν Ἄϊ-Γιῶργη ποῦναι μαζί φυτρωμένα ἀπὸ μία ρίζα; Αὐτὰ τὰ τρία καραγάτζια, κουζούμ, εἶναι γιὰ τὴν Τουρκιὰ κακὸ σημάδι!... Ἄμα στεγνώσῃ τὸ ἓνα, ὁ σουλτάνος θὰ χάσῃ τὴν θησαυρία· ἄμα στεγνώσῃ τὸ ἄλλο, θὰ χάσῃ τὴν Κρήτην· κι' ἄμα στεγνώσῃ καὶ τὸ τρίτον, αἶ, τότε θὰ χάσῃ καὶ τὴν Πόλιν!... Ἄλλάχ, Ἄλλάχ!...» Εἶπε καὶ δράξας τὴν πυκνὴν γενειάδα τοῦ ἔσφιγγεν αὐτὴν εἰς τὴν παλάμην του περίλυπος καὶ μὲ πρόσωπον ἀλλοιωμένον...

Ἐπηκολούθησε βαθεῖα σιγὴ, τὴν ὅποιαν μετ' ὀλίγον διακόπασε εἶπε.

— «Ἐμαθα, κουζούμ, πὼς ἔχασες μιὰ σακκούλα μὲ παράδες· ποῦα γρόσια εἶχε μέσα, νὰ σὲ τὰ δώσω ἐγώ, γιὰτὶ εἶσαι φουκαρᾶς.»

— «Τὴ βρῆκα, Μπαμπᾶ ἐφένδης, τὴ σακκούλα μ'!.. δὲν τὴν εἶχα χάσῃ, ἀλλὰ τὴν εἶχα ξεχάσει στοῦ Γκάγια τὴ βρύση πὸς πῆγα νὰ νιοτῶ. Ἦταν Κυριακὴ πρωί. Πῆγα στὴ βρύση, ἔβγαλα τὴ σακκούλα μ' ἀπ' τὸν κόρφο καὶ τὴν ἔβαλα στὴ σκαλωσιά τῆς βρύσης, πὸς βάνουν αἶ γυναῖκες τὸ σαποῦνι ὄντας πλένον· ἔβγαλα καὶ τὸ πεσκέρι μ' γιὰ νὰ σφογιώσω, κι' ἄμα σφογγίστηκα, τὸ πεσκέρι τὸ βάλαι πάλι ἔς τὸν κόρφο, ἀλλὰ τὴ σακκούλα μ' τὴν ξεχάσα, γιὰτὶ εἶχα τὸ νοῦ μ' στὴν ἐκκλησιά...»

Ἄμα πῆγα ἐκεῖ, ἔκαμα τὸ σταυρὸ μ' κ' ἔβαλα τὸ χέρι στὸν κόρφο νὰ βάλω τὴ σακκούλα νὰ πάρω δυὸ παράδες, νὰ ρίξω στὸ δίσκον νὰ πάρω μιὰ λαμπάδα ν' ἀνάψω στὸν ἄγιο, ἀλλὰ πὸς σακκούλα!... θυμήθηκα πὼς τὴν ἄφησα στὴ βρύση, ἀλλὰ εἶπα μὲ τὸ νοῦ μ'. «Νὰ σκάσῃ ὁ Σατανᾶς, ἐγὼ δὲν φεύγω ἀπ' τὴν ἐκκλησιά γιὰ πενήντα γρόσια! Ἄν τᾶχω χαλάλι, θὰ τὰ βρῶ, κι' ἂν τᾶχω χαράμι, ἂς λείπουν, δὲν τὰ θέλω!... Τελείωσ' ἡ λειτουργία, πῆρα τὴν εὐλογί' ἀπ' τὸν παπᾶ, πῆγα στὴ βρύση καὶ βρῆκα τὴ σακκούλα μ' ἐκεῖ πὸς τὴν εἶχ' ἀφήσει!...»

— «Ἄλλάχ, Ἄλλάχ! ἀνεφώνησεν ὁ Σέχης ἐκπληκτος, τί εἶσ' ἐσύ!... Καὶ γιὰτὶ δὲν ἔλεγες, ὀρὲ Μιχάλη, πὼς δὲν τὴν βρῆκες τὴ σακκούλα. γιὰ νὰ πάρῃς ἀπὸ μένα ἄλλα πενήντα γρόσια καὶ νὰ ἰδῆς χαῆρι;»

— «Ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ, Μπαμπᾶ ἐφένδης, ἔχομε νόμον νὰ μὴ λέμε ψέματα γιὰ νὰ πάρωμε παράδες, κι' ὅποιος κάνει αὐτὴν τὴν ἁμαρτία δὲν θὰ ἰδῆ πρόσωπον θεοῦ, καὶ χαῆρι δὲν θὰ κάνῃ στὴ ζωὴ τ' οὔτε αὐτός, οὔτε τὰ παιδιά τ', οὔτε τὰ γόγνια τ', οὔτε τὰ προσάγγονά τ'... θὰ φύγ' ἡ εὐλογία τοῦ θεοῦ ἀπ' τὸ σπῖτ' ἐκεῖνο καὶ θὰ τὸ βρῆ ἡ κατάρα.»

— «Ἐτσι εἶνε, κουζούμ, ἔτσι εἶνε!... ἡ καρδιά σ' εἶναι χρυσάφι καὶ γι' αὐτὸ ἀπ' τὸ στόμα σ' βγαίνουν χρυσὰ λόγια! ἄφεριμ, ἄφεριμ!» εἶπεν ὁ Σέχης ἐνθουσιασμένος καὶ κτυπῶν φιλικῶς τὸν ὄμον τοῦ Μιχάλη, τότε ζεστάθηκες, εἶνε ὦρα νὰ πᾶς στὸ σπῖτι σ', ἐπειδὴ νύχτωσε κι' ἡ γυναῖκά σ' θὰ καρτερῆ ἀνήσυχη· καλὴ νύχτα!...»

— «Καλὴ νύχτα, Μπαμπᾶ ἐφένδης, καὶ καλὸ ξημέρωμα!» ἀπεκρίθη ὁ μυλωνᾶς, καὶ σηκωθείς ἔκαμε τὸν συνήθη τεμενᾶν μ' εὐλάβειαν καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν Ρέτσανην· μετ' ὀλίγον εὐρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὄπου εἶρε τὴν γυναῖκά του γονατισμένην ἐμπρὸς τοῦ εἰκονοστασίου καὶ προσευχομένην μὲ δάκρυα καὶ συντριβὴν ὑπὲρ τῆς διασώσεως τοῦ ἀνδρός της, ἔχουσα παραπλεύρως αὐτῆς τὸ πτυάριον τῆς θερμάστρας ἀπὸ τὸ ὅποιον ὑψοῦτο εὐώδης καπνὸς θυμιάματος...

«Ἐσὺ εἶσαι, Μιχάλη!... ἀνέκραξεν ἄλλη ἐξ ἄλλης, καὶ ὤρμησεν εἰς τὰς ἀγκάλας του. Δὲν σ' ἐκρέμασε τ' ἀγαρηνὸ; πὼς γλύτωσες; Χριστέμ' καὶ Παναγιά μ'!...»

— «Ἐγὼ εἶμαι, Βασίλω, ἐγὼ εἶμαι!... ἀπεκρίθη ἐκεῖνος δακρῶν καὶ μὴ δυνάμενος νὰ συγκρατήσῃ τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν. «Δὲν μ' ἐκρέμασε, γιὰτὶ ἡ προσευχή σ' ἐφτασε στ' αὐτιά τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπειδὴ μοσχοβολοῦσε ἀπὸ ἀθρότητα ὅπως τὸ θυμιάμ' αὐτό, τὴν δέχτηκε μ' εὐχαρίστησι, καὶ γι' αὐτὸ τὸν ἔκαμε τὸν ἀγαρηνὸ ἡμερο σάν ἀρνάκι, ἐνῶ ἦταν θηρίον ἀνήμερο!...»

Ἡ ἐπαύριον ἦτο διὰ τὸν Μιχάλην Διαμαντῆν ἑορτῶν ἑορτῆ καὶ πανηγυρὶς πανηγύρεων. Ὅλοι οἱ συμπολιταὶ του, ἀφοῦ πρῶτον ἐλειτούργησαν, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, ἀφίνοντες τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, διηυθύνοντο μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὡς πρὸς ἄλλο προσκύνημα... Παπάδες καὶ παπαδαῖαι, νοικοκυραῖοι καὶ νοικοκυραῖαι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἔτρεχον ἐκεῖ διὰ νὰ συγχαροῦν αὐτὸν μὲν διὰ τὴν ἀνέλιπτον αὐτοῦ διὰ

σωσιν, τήν δὲ γυναῖκά του Βασίλων διὰ τήν ὀνομαστικὴν αὐτῆς ἑορτήν.

Ἡ οἰκία ἦτο γεμάτη ἀπὸ ἐπισκέπτας, ὁπότεν ἐμφανίζονται ἐκεῖ ὁ Σελῆμ καὶ Τζεμαλῆς, βαστάζοντες εἰς τὰς κεφαλὰς των ὁ μὲν πρῶτος ταυὶ μὲ μπακλαβάν, ὁ δὲ δευτερος ταβάν μὲ χῆνα ψητήν. Ἦσαν δῶρα πρωτοχρονιάτικα τοῦ Μπαμπᾶ ἐφένδη πρὸς τὸν φίλον του μυλωνᾶν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἤθελε νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ ἐμπράκτως τὴν ἐκτίμησίν του. Παρέδωκαν τὰ δῶρα καὶ κατὰ προτίμησιν ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς αἱ πρῶται θέσεις διὰ νὰ καθήσουν· ὁ δὲ Τζεμαλῆς στρέφων τὰ βλέμματα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, εἶπε πρὸς τοὺς παρευρισκομένους.

«Χαρὰ σὲ τοῦτο τὸ σπίτι πῶχει τέτοιο νοικοκύρη!... Ὅσοι ἔπεσαν στὰ χέρια μ', κανένας δὲ γλύτωσε!... αὐτὸς μονάχα γλύτωσε!... ἔχει τὸ θεὸ μαζί του!... πῆγε στοῦ Χάρου τὴν πόρτα καὶ γύρισε πίσου! Ἄλλάχ, Ἄλλάχ! Μπαμπᾶ ἐφένδης τὸν ἔχει ἅγιο ἄνθρωπο!...»

Ὁ Μιχάλης μὲ πρόσωπον λάμπον ἀπὸ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν τσατσάραν τῆς ρακῆς μὲ τὴν ὁποῖαν ἔπινον τότε οἱ ἐπισκέπται εἰς ὑγιάν τῶν ἑορταζόντων· ἐκεῖνοι ἀφοῦ ἠχήθησαν εἰς αὐτὸν ἔπιον τὸ περιεχόμενον μ' εὐχαρίστησιν. Κατόπιν προσέφεραν εἰς αὐτοὺς τὴν καπνοσάκκουλαν καὶ ἐγέμισαν τὰ σιμπούκια των καπνὸν καὶ ἀνάψαντες αὐτὰ ἐσηκώθησαν πρὸς ἀναχώρησιν. Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν θύραν, ἐσταμάτησαν αὐτοὺς ἡ Βασίλω καὶ τοὺς προσέφεραν ἀπὸ ἓν πιάτον μὲ βασιλόπιτταν τὴν ὁποῖαν ἐκεῖνοι ἔλαβον μὲ πρόσωπον φαιδρὸν ἀπὸ εὐχαρίστησιν, λέγοντες:

«Σπολάγιετι, σπολάγιετι! Ἄλλάχ μπὶν μπερικέτβερσιν!» εὐχαριστοῦντες κ' εὐχόμενοι νὰ τοὺς δώσῃ ὁ Πανάγαθος χιλιοπλάσια ἀγαθὰ· σημειωτέον ὅτι τὰς εὐχαριστηρίους καὶ εὐχρητίους αὐτὰς λέξεις ἔλεγον καὶ οἱ Χριστιανοὶ πρὸς τοὺς μουσουλμάνους εἰς τὴν τουρκικὴν, ὡσάκις ἐλάμμανον δῶρα παρ' αὐτῶν.

ΣΤ'

Σήμερον ὁ μεταβαίνων εἰς Τουρκοχώρι, μόλις φθάσῃ εἰς τὸ Προσκυνητᾶρι τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ σταθῇ νὰ κάμῃ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, βλέπει ἐκεῖ κατακειμένον πελώριον κορμὸν δένδρου. Ὁ κορμὸς αὐτὸς μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν προφητείαν τοῦ Σὲχ Φερῆτ τοῦ Τεκκὲ τῶν δερβισῶν κ' ὅτι τὰ τρία караγάτσια τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἶνε διὰ τὴν Τουρκίαν κακὸ σημάδι!...»

Καὶ ὁμῶς ἡ προφητεία ἐκείνη ἐξεπληρώθη καθὼς προεῖπεν ἐκεῖνος. Τῷ 1881 ἐξηράνθη τὸ ἓν δένδρον, καὶ ὁ σουλτάνος ἔχασε τὴν θεσσαλίαν· τῷ 1898 ἐξηράνθη τὸ δεύτερον, καὶ ἔχασε τὴν Κρήτην. Τῷ 1918, Ἀπριλίου 15, ἡμέραν Μεγάλην Πέμπτην, ἄνεμος σφοδρότατος κατέρριψε καὶ τὸ τρίτον, καὶ κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἡ Κωνσταντινούπολις ἔπαυσε νὰ εἶνε πρωτεύουσα τοῦ σουλτάνου τῶν Ὀθωμανῶν.

Ὅποια παράδοξος προφητεία μουσουλμανικὴ διὰ τὸ μέλλον τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους!...

Καὶ ὁ μὲν κορμὸς τοῦ τρίτου δένδρου σφάζεται, ἀλλ' ἡ περιβόητος ἐκείνη Τζιτζιφιὰ ὅπου ἐκρεμάσθησαν τόσοι καὶ τόσοι ὑπὸ τοῦ Μπαμπᾶ ἐφένδη, τοῦ σατράπου, τῆς Ἁγυῖας καὶ ὅπου κατὰ τρόπον τόσον τραγικὸν ἐδοκιμάσθη ἡ πίστις καὶ ἡ εὐσέβεια τοῦ μυλωνᾶ τῆς Ρετσάνης, τοῦ ἀλησμονήτου Μιχάλη Διαμαντῆ, αὐτῆ, λέγω ἡ Τζιτζιφιὰ, δὲν σφάζεται πλέον.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΩΣΤΑΚΗΣ

Γεννήθηκε στὸ χωριὸ Πέρα - Μέλανα τῆς Κυνουρίας στὰ 1907. Ἐσπούδασε φιλολογία στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ συμπλήρωσε τὶς σπουδές του γιὰ τρία χρόνια στὸ Πανεστῆμιο τῆς Σορβόννης. Δίδαξε μ' εὐδόκιμη ἐκπαιδευτικὴ καρποφορία σὲ σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τὸ 1934 - 1949. Τὸ ἔτος 1950 τοποθετήθηκε συντάκτης τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τὸ ἔτος 1934 εἶναι συνεργάτης τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Τὰ πολλὰ ἄρθρα καὶ οἱ μελέτες του διακρίνονται γιὰ τὴν πρωτοτυπία τῶν θεμάτων, τὴν πλοῦσια τεκμηρίωση καὶ ἀποτελοῦν ἀξιόλογες συμβολές στὴν προώθηση τῶν συναφῶν ἔρευνῶν.

“ΟΙ ΝΙΟΥΦΑΔΙΣ,, ΚΑΙ ΤΑ ΒΑΓΙΑ ΣΤΟ ΤΡΙΚΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΩΣΤΑΚΗ

Εἶχα ἐπισκεφτῆ τὸ Τρίκερι στὰ 1961 κι ἔμεινα ἀρκετὲς μέρες στὴν ἁγια-Κυριακὴ, στὸ μικρὸν κόρφο ποῦ σχηματίζεται πίσω ἀπὸ τὸ Μαυροκροντήρι — τὸ Μαῦρο, δηλαδή, Ἀκρωτήρι. Ἔτσι λένε τὸ μικρὸν κάβο τοῦ χωριοῦ οἱ Τρικεριῶτες, γιὰτι πολλὲς φορές ἐκεῖ πρωτόφταναν τὰ μαῦρα μαντάτα ἀπὸ τὴ θάλασσα, τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, ὅταν τὸ Ἑλληνικὸ ναυτικὸ αὐλάκωνε τὰ πέλαγα ἀπὸ τὴν μὴν ἄκρη στὴν ἄλλη. Στὸ Μαυροκροντήρι κατέβαιναν τότε οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ τῶν ναυτικῶν γιὰ νὰ ξεπροβοδίσουν τοὺς δικούς τους, κι ἐκεῖ πήγαιναν νὰ τοὺς καλωσορίσουν, ὅταν, ψηλὰ ἀπὸ τὸ βράχο τοῦ χωριοῦ τους — ἀπὸ τὴ Βίγλα — ξεχώριζαν μακριὰ στὸ πέλαγο τὰ γνώριμα σκαριὰ τῶν караβιῶν τους, ποῦ γύριζαν στὴν πατρίδα ὕστερα ἀπὸ τὰ μεγάλα ταξίδια. Δὲν ἦταν ὁμῶς πάντα τυχεροί, ὅσοι περίμεναν, γιὰτι πολὺ συχνὰ δὲν ἐγύριζαν ὅλοι, ὅσοι εἶχαν ξεκινήσει ἀπὸ τὸ λιμάνι τους. Ἡ θάλασσα ἔπαιρνε κι ἀπὸ δῶ τὸ μερτικὸ τῆς. Ἄλλοτε ἓνα ναγάγιο, ἄλλοτε μιὰ ἀρρώστια, κάποτε ἓνας ἄλλος λόγος ἄφηνε χῆρα κάποιαν ἀπὸ τὶς Τρικεριώτισσες ποῦ περίμεναν σὰν τὸν Αἰγέα τὸ γυρισμὸ τοῦ δικοῦ τους. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποῦ τὸ ἀκρωτήρι τῆς Ἁγια-Κυριακῆς πῆρε τὸ ἄσχημο τοῦτο ὄνομα.

Δὲν πρόκειται ὁμῶς γι' αὐτὸ σῆμερα. Γιὰ μιὰ παλιότερη συνήθεια θέλω νὰ σημειώσω ἐδῶ λίγες γραμμές, γιὰ τὴ γιορτὴ τῶν Βαῖων, ὅπως τὴ γιόρταζαν ἄλλοτε οἱ Τρικεριῶτες καὶ τὴ θυμοῦνται σῆμερα μόνο οἱ ἠλικιωμένοι τους.

Πρέπει ἀμέσως νὰ σημειώσουμε πὺς ἡ γιορτὴ τῶν Βαῖων στὸ Τρίκερι ἦταν κυρίως γιορτὴ τῶν μικρῶν κοριτσιῶν καὶ τῶν νιόπαντρων γυναικῶν. Οἱ ἄλλοι ἦταν ἀπλοὶ θεατῆς, ποῦ καθὼς ἡ γιορτὴ πέφτει τὴν ἀνοιξὴ καὶ τὰ βράχια τοῦ τόπου μοσχοβολοῦν ἀπὸ τ'ἀγριολούλουδα ποῦ ζετρυπώνουν πάντα πολύχρωμα ἀπὸ κάθε ραγάδα τους, ὕστερα ἀπὸ τὰ κρῦα τοῦ χειμῶνα, οἱ Τρικεριῶτες πετιοῦνται ἔξω νὰ ξεμουδιάσουν καὶ νὰ τοιμαστοῦν γιὰ τὸ Πάσχα.